

Csala Sándorné Makóról a Világ Igazai Között

(Forrás: Délmagyarország, 2005. július 8.)

Szabó Imre

A Világ Igazai közé fogadták tegnap a makói zsinagógában a nyolcvankét esztendőős Csala Sándornét. A legrangosabb izraeli kitüntetést azzal érdemelte ki, hogy tevékeny részt vállalt egy helybeli zsidó család bújtatásában a II. világháború idején. A megmentett család nevében Paskesz Ervin mondott köszönetet, de előre megírt beszédét nem tudta végigmondani: könnyek szöktek a szemébe, elcsuklott a hangja.

Csala Sándornét - mint korábban megírtuk - egy fiatal makói történész, *Urbancsok Zsolt* terjesztette fel a legmagasabb izraeli állami kitüntetésre, miután az asszony történetére felfigyelt, miközben könyvet írt a makói zsidóság vészorszakbeli történetéről. Az akkor huszonegyes Rózsika - lánykori nevén *Gyűrósi Rozália* - édesanyjával együtt a városban hitközségi elnökként és élelmiszer-kereskedőként ismert *Paskesz Fülöpöt* és családját, összesen nyolc embert bújtatott el Arany János utcai házában, egy négyszer négy méteres melléképületben a deportálás idején. A ma nyolcvanas éveiben járó asszony gondoskodott Paskeszék étellemezéséről: mindig másutt vásárolt, így senkinek sem tűnt fel, hogy sok ennivalót visz haza. Mint lapunknak elmondta, tisztában volt vele, mekkora kockázatot vállal, de úgy érezte, meg kell tennie - már csak azért is, mert édesapja, aki az idő tájt már a fronton volt, megígérte Paskeszéknek, hogy segíteni fognak. Paskeszék 1949-ben elhagyták az országot, majd szétszóródtak a nagyvilágba Izraeltól az Egyesült Államokig - a leszármazottakkal együtt ma már százan mondhatják el magukról, hogy életüket a makói asszony hősiességének köszönhetik. Az ő személyes köszönetükön kívül Csala Sándorné bátor áldozatvállalását eddig senki sem ismerte el.

A tegnapi ünnepségre zsúfolásig megtelt a nemrégiben szépen felújított ortodox zsinagóga: a helybeli rokonok, barátok és tisztelők mellett eljött a város polgármestere, *Buzás Péter*, Izrael nagykövete, *David Admon* és a *Paskesz* család jó néhány tagja, akik könnyekkel a szemükben, meghatottan ölelgették a férjével együtt érkező Rózsai nénit. Az asszonyt elsőként - miután felolvasták azt az üdvözlő levelet, amelyet *David Margalith*, az Izraelben élő makói zsidók közösségének vezetője írt - a megmentett család nevében *Paskesz Ervin* köszöntötte. Személyes hangvétélű beszédét azonban nem tudta végigmondani: könnyek szöktek a szemébe, elcsuklott a hangja, majd elnézést kért és visszaült a helyére. Érezhető volt a meghatottság *Buzás Péter* polgármester szavain is, aki többek között azt mondta: minden makói büszke arra, amit *Csala Sándorné* tett.

A Világ Igaza kitüntetést, a vele járó díszes oklevelet és emléklakettet *David Admon* izraeli nagykövet adta át az asszonynak. A kitüntetésen kívül az asszony nevét felvésték Jeruzsálemben a Közösségek völgye márványfalára és beírták az Igazak Könyvébe is. Rózsai néni az ünnepség után lapunknak azt mondta: nagyon örül az elismerésnek, a szép köszöntésnek, de különösen annak, hogy sokakat együtt láthatott a *Paskesz* család tagjai és leszármazottai közül. Hasonló kitüntetést egyébként - mint *Urbancsok Zsolt*tól tudjuk - Makón rajta és édesanyján kívül senki nem kapott; bár mások is voltak, akik segítettek zsidókat a városban az üldöztetés idején, menedéket az eddigi kutatások szerint csak ők adtak nekik.

(Urbancsok Zsolt)

Dr. Kecskeméti Ármin Egyesület
Makó 6900, Vorhand rabbi tér 3.
Levelezési cím: Makó 6900, Apaffy u. 17/a
e-mail: kae.mako@gmail.com